

Programinformation

Version 1.2, 040317

- när behövs programinformation?
- muntlig information
- programblad

När behövs programinformation?

Man kan förenklat säga att det finns tre olika vägar till att någon befinner sig som åhörare på en konsert:

- man går på konsert därför att man vet vad som kommer att framföras. (Konsert med Roger Pontare, Folkmusikfestival, Mozarts requiem...).
- man uppsöker ett evenemang av nyfikenhet. (Nya band från Mölndal presenterar sig, Folkmusik från Borneo, Beethovens tionde symfoni funnen!...).
- man har överrumplats av ett evenemang, mer eller mindre förberedd. (Musikinslag vid en kongress, skolkonsert, gatumusiker...).

Självklart kan det finnas kombinationer: Mozarts Eine kleine Nachtmusik inviger den internationella juristkongressen, Roger Pontare framträder tillsammans med den okände Albert Bertilsson, folkmusikern från Borneo sjunger coverlåtar...

Men nödvändigheten att sprida information om konserten stiger i de tre exemplen ovan. Roger Pontare behöver ingen närmare presentation, dessutom presenterar han medmusiker och sänger själv. En lista över de okända banden från Mölndal är självklart intressant för publiken. Och att förse elever vid en skolkonsert med material om vad de fått lyssna till och hur man själv kan söka upp musiken är väl en självklarhet - även om det tyvärr inte är så vanligt. Och nog vore det egentligen intressant att få ett programblad från gatumusikern?

Vi bortser i det här kapitlet från aspekten att programinformation är ett utmärkt tillfälle att också ägna sig åt marknadsföring, och att få intäkter.

Läs mer om programinformation och marknadsföring i kapitlet om marknadsföring, och om att använda programblad som intäkt i kapitlet om sponsorer.

Muntlig information

De flesta musikevenemang omges av någon form av muntlig presentation. Det enda undantaget är förmodligen symfonikonsserter och operaföreställningar, där extranummer och ändrade rollbesättningar är det enda som föranleder en muntlig insats.

Oftast presenterar artisten själv konserten, vilket naturligtvis är oerhört trevligt och skapar en bra stämning. Samtidigt har man som arrangör ingen kontroll över vad artisten säger. Det är inte fråga om att arrangören skall lägga sig i artistens framtoning, men det kan handla om konsertens längd, eller att viss information vinner på att presenteras i skriftlig form. Det är alltså bättre att tala med artisten om programpresentationen före konserten, och lägga sig i lite mer.

Arrangören vill ofta hälsa publik och artister välkommen, och utser därför en **programvärd**. Om inte programvärden och artisten har planerat kvällens programinformation, kanske programvärden säger precis det som artisten hade tänkt säga. Eller ännu värre, läser högt ur det programblad som publiken redan har i handen. Det är inte ovanligt att en ambitiös programvärd förbereder sig väl, och berättar om den musik som kommer att framföras. Om sedan artisten, som väntat utanför konsertsalen (och därför inte hört vad programvärden sagt) kommer in och säger ungefär det samma, uppstår helt säkert en mycket pinsam stämning (och artisten förstår inte vad som är fel, utan tror att han inte tas emot väl av publiken eller har glömt att knyta skosnöret eller liknande).

Man kan också utvidga programvärdens roll till att vara *conferencier*, vilket har många fördelar ur arrangörens synpunkt. En *conferencier* utesluter heller inte kortare muntliga inslag från artisten. En *conferencier* passar utmärkt vid galor, och andra evenemang med många inslag. En duktig *conferencier* kan hålla tempot i konserten, fånga upp longörer, och dosera allvar och skämt i lagom mängder. Han/hon kan också variera presentationen genom att samtala med artisten.

Programblad

Ett tryckt programblad kan innehålla högst varierande information om evenemanget. Jämför ett program till en cirkusföreställning med ett texthäfte till framförandet av Schuberts sångcykel *Die schöne Müllerin*. I det ena fallet ett uppslag med ordningen i vilken artisterna framträder samt bilder på artisterna, i det andra *artistbiografier*, text om Schubert och *Liedertraditionen* och sedan hela den sjungna texten på originalspråket samt antingen en kort svensk resumé av varje sång eller en fullständig översättning till svenska. Cirkusföreställningen kan man ha nöje av utan programhäfte, medan bara kännaren utan programbok förstår vad Schuberts verk handlar om.

Ett program till en musikfestival inom rock eller folkmusik kanske innehåller presentation av samtliga medverkande grupper (med bilder), annonser från sponsorer och artisternas grammofonbolag, upplysningar om servering, toaletter, en skiss över festivalområdet och information om arrangörens verksamhet.

Läs mer i kapitlet om marknadsföring vad programbladet kan användas till.

Artisterna måste informeras om innehållet i programbladet, särskilt i de fall då arrangören lägger till eller tar bort från det underlag som artisten själv lämnat. Det bästa är om man har så god framförhållning att artisten hinner få ett programblad för godkännande. Artisterna måste åtminstone se programbladet konsertdagen, och innan han/hon går in på podiet. Man kan ha missat spelordning, antal satsar eller något som går att rätta till med en muntlig kommentar.

Vad gäller *artistbiografier*, bör arrangören betrakta de texter som artisterna eller agenturerna levererar som material, och inga färdiga texter. En text om artisten, särskilt de som agenturerna skickar ut, är ofta ett lapptäcke av uppgifter om artistens karriär och utan tanke på att fånga någon läsares intresse. Undvik årtal och kronologi. Skriv hellre om artistens favoriträtt och andra intressen. Ta gärna med något citat från artisten. Det kan handla om hans/hennes relation till lärare och kolleger, eller om en musikalisk upplevelse som betydligt mycket för artisten.

Nog har varje musikförening någon medlem som gärna skriver programbladstexter, och tar sig tid att göra dem intressanta både för den publik som kommer till konserten, och den som missade konserten. Ett välskrivet programblad är också en omistlig del i dokumentationen av föreningens verksamhet.

Vad gäller *sångtexter*, bör man se upp med upphovsrätten. Musikförlagen har oftast rättigheterna också till upphovsrättsligt skyddade sångtexter, och i princip får man inte utan tillstånd kopiera dem, än mindre trycka dem i programblad. Arrangörens avtal med STIM täcker ju bara rätten att framföra verket, och inte rätten att mångfaldiga text eller musik i tryckt form. Fråga artisten vilken utgåva han kommer att använda vid konserten, och ta en kontakt med förlaget. Handlar det om ett mindre evenemang, ger man förmodligen föreningen tillstånd att använda texterna, men vid större evenemang får man räkna med att betala en slant till förlaget. Också för texter gäller skyddstiden 70 år efter upphovsmannens död.

Samma sak gäller *artistbilder*. Fotografen innehar upphovsrätten till sin bild, men kan ha låtit artisten eller agenturen friköpa bilden, dvs betala för att använda den i obegränsad upplaga och i alla (eller vissa) sammanhang. Är artistbilden stämplad med ett ©-tecken kan den inte användas fritt. Man får då ordna fram en annan bild, eller kontakta fotografen. Vad ett programblad bör innehålla:

- rubrik på konserten
- medverkande artister och ev *conferencier*
- plats, datum, klockslag och årtal (OBS!) för

konserten

- vilken musik som framförs (själva programmet)
- gärna uppgift om de olika styckenas ungefärliga speltid
- texter om artisterna
- eventuella sångtexter
- uppgift om vem som är arrangör (och gärna information om arrangörens verksamhet)
- uppgifter om vem som i övrigt stödjer evenemanget
- uppgift om arrangörens (eller andras!) kommande evenemang

Undvik att trycka programblad på färgat papper. Det är i och för sig trevligt med grönt papper till vårkonserten och rätt till julkonserten, men så gott som omöjligt för publiken att läsa texten i en dunkel konsertbelysning.